

PHÒNG, CHỐNG THAM NHŨNG Ở XINH-GA-PO VÀ KINH NGHIỆM CHO VIỆT NAM

LÊ THỊ HOA*

Tham nhũng là quốc nạn, gây ảnh hưởng tiêu cực đến nhiều lĩnh vực của đời sống kinh tế - xã hội, đấu tranh phòng, chống tham nhũng (PCTN) được xem là một cuộc chiến không khoan nhượng. Chính vì vậy, mọi quốc gia đều coi PCTN là một trong những nhiệm vụ trọng tâm hàng đầu. Để cuộc chiến PCTN thành công, một vấn đề hết sức quan trọng hiện nay là cần tiếp cận và tham khảo những bài học kinh nghiệm quốc tế. Trên cơ sở phân tích những chính sách, pháp luật và thiết chế chống tham nhũng của Xinh-ga-po, bài viết rút ra một số kinh nghiệm cho Việt Nam trong việc thực hiện các chính sách và pháp luật PCTN.

1. Chính sách, pháp luật phòng, chống tham nhũng của Xinh-ga-po

Xinh-ga-po là một “biểu tượng thần kỳ về phát triển” của thế kỷ XX. Xinh-ga-po trở thành quốc gia độc lập năm 1965 và là con rồng châu Á chỉ trong vòng hơn nửa thế kỷ. Một trong những yếu tố quyết định đến sự phát triển của nền kinh tế Xinh-ga-po chính là quyết tâm của Chính phủ nước này trong việc tạo ra một môi trường trong sạch, không có tham nhũng. Hiện Xinh-ga-po là quốc gia châu Á duy nhất luôn duy trì trong top 10 nước có tỷ lệ tham nhũng thấp nhất thế giới theo số liệu của Tổ chức Minh bạch Quốc tế. Chỉ số minh bạch năm 2021 của Xinh-ga-po là 85/100, xếp thứ 4/180 quốc gia và vùng lãnh thổ¹.

Xinh-ga-po không có tài nguyên, chỉ có một điều kiện thuận lợi duy nhất là vị trí địa lý có tầm quan trọng chiến lược: eo biển Malacca. Để phát triển, Xinh-ga-po chỉ có dựa vào sức người, môi trường và phát triển dịch vụ mới có thể tồn tại và phát triển, việc tạo ra được một “môi trường trong sạch”, không có tham nhũng được xem là nhân tố mang tính chất sống còn đối với quốc đảo này.

Lý tưởng và quyết tâm PCTN ở Xinh-ga-po được bắt nguồn từ Thủ tướng Lý Quang Diệu. Với bí quyết để Đảng Nhân dân Hành động (PAP) nắm vững quyền lãnh đạo và triển khai các chiến lược phát triển đạt kết quả tốt nhất, trong đó thực hiện chính sách PCTN với hai gọng kìm: *loại bỏ động cơ tham nhũng* và *giảm thiểu cơ hội tham nhũng*. Xinh-ga-po coi PCTN là “nguyên tắc chiến lược” quản trị quốc gia, coi kiểm soát tham nhũng là cần thiết để tạo điều kiện thuận lợi và sân chơi công bằng cho kinh tế phát triển. Trong đó, đề ra bốn trụ cột chống tham nhũng, đó là:

(1) *Luật chống tham nhũng hữu hiệu*: trong PCTN, một khung khổ pháp luật hoàn chỉnh là rất quan trọng để có thể phòng ngừa và xử lý những hành vi lạm dụng quyền lực công để thu lợi riêng. Ở Xinh-ga-po, đạo luật chính trong lĩnh vực này là *Luật PCTN (PCA)*.

(2) *Cơ quan PCTN mạnh*: tại Xinh-ga-po, Cục điều tra tham nhũng Xinh-ga-po (CPIB) là cơ quan duy nhất được trao quyền điều tra

* TS, Học viện Hành chính Quốc gia

các hành vi tham nhũng. Bất kỳ cơ quan thực thi pháp luật nào khác nếu nhận được báo cáo hoặc trong quá trình làm việc mà phát hiện ra hành vi tham nhũng đều phải bàn giao vụ việc cho CPIB. Cơ quan này có tính độc lập gần như tuyệt đối trong hoạt động.

(3) *Xử lý vi phạm nghiêm minh*: các vụ án tham nhũng được đặc biệt chú ý, vì thế, các tòa án xét xử một cách công minh dưới sự giám sát của công chúng.

(4) *Bộ máy công vụ liêm chính*: hệ thống này là cơ sở quan trọng nhất để kiểm soát quyền lực của đội ngũ công chức và xác định rõ những gì mà công chức phải làm, những gì không được làm.

Ở Xinh-ga-po vấn đề lựa chọn, nuôi dưỡng đội ngũ lãnh đạo và các thế hệ lãnh đạo kế tiếp được đặc biệt chú trọng. Quan điểm của Thủ tướng Lý Quang Diệu “Không có gì thay thế được sự lãnh đạo của những bộ trưởng tài giỏi”². Ngoài ra, Xinh-ga-po còn thực hiện “chính sách dưỡng liêm”, trả lương và đãi ngộ để cán bộ không muốn tham nhũng.

Chính sách trả lương cao cho công chức của Xinh-ga-po cũng là một biện pháp PCTN. Hiện nay, Xinh-ga-po có chế độ đãi ngộ rất tốt đối với các công chức nhà nước với mức lương cao nhất thế giới, xếp trên cả những quốc gia phát triển, như: Hoa Kỳ, Anh, Nhật Bản... Từ những năm đầu thập kỷ 70 thế kỷ XX, sau nhiều năm kinh tế tăng trưởng tốt, Xinh-ga-po chú trọng thực hiện chính sách không can tham nhũng với biện pháp chính là trả lương cao. Tổng mức chi trả ước tính cho một công chức là “13.200 SGD/tháng, trong đó bao gồm mức lương trung bình là 4.200 SGD/tháng”³. Đặc biệt, một biện pháp được Xinh-ga-po sử dụng khiến cán bộ không dám tham nhũng, đó là hàng tháng, lương công chức được trích một phần theo tỷ lệ quy định để gửi vào Quỹ dự phòng trung ương, mức khởi đầu là 5%, tăng dần theo tỷ lệ tăng lương, chức vụ càng cao thì tỷ lệ càng lớn, có thể lên tới vài chục phần trăm. Khi nghỉ hưu, họ được lĩnh số tiền đó. Nếu phạm tội tham nhũng, số tiền đó bị

trung thu, do vậy, mà công chức sẽ bị mất tất cả nếu vi phạm tham nhũng.

Xinh-ga-po luôn nỗ lực chạy đua với thời gian để phát triển một xã hội có nền văn hóa nói không với tham nhũng. Khi đối mặt với những hành vi tham nhũng, người dân Xinh-ga-po luôn sẵn sàng đứng ra tố cáo. Sự vượt trội của Xinh-ga-po trên bảng chỉ số tham nhũng có thể nói là nhờ vào các quy định pháp luật chặt chẽ. Xinh-ga-po được công nhận vì hệ thống luật không để lọt bất kỳ hành vi hối lộ và tham nhũng nào.

Xinh-ga-po dựa vào hai đạo luật quan trọng để chống tham nhũng, đó là: *Đạo luật Phòng, chống Tham nhũng* (PCA) được ban hành vào ngày 17/6/1960 và *Đạo luật Tham nhũng, Buôn bán Ma túy và Các Tội nghiêm trọng khác* (CDSA). PCA có phạm vi rộng áp dụng cho những người đưa hoặc nhận hối lộ trong cả khu vực công và tư. CDSA được viện dẫn, tịch thu các khoản lợi bất chính từ những kẻ phạm tội tham nhũng. Việc này là để giữ cho không chỉ các cơ quan nhà nước, mà cả các công ty của nước này trong sạch, qua đó, thu hút đầu tư và bảo đảm quan hệ thương mại bền vững với các nước khác.

PCA trao quyền cho Tòa án yêu cầu những công chức nhận hối lộ, ngoài hình phạt và tiền phạt, phải nộp số tiền đã nhận hối lộ vào công quỹ. Điều này xuất phát từ nguyên tắc bị cáo không được hưởng bất kỳ lợi ích nào từ hành vi tham nhũng. Tòa án cũng có thể thu hồi số tiền hối lộ như một khoản nợ dân sự. Thêm vào đó, PCA cũng cho phép cơ quan CPIB điều tra không chỉ người nhận mà cả người đưa hối lộ. Người giữ chức vụ càng cao mà tham nhũng thì bị xử phạt càng nặng, nghi phạm có nghĩa vụ chứng minh tài sản mình có được là hợp pháp. Bất kỳ sự giàu có nào không giải trình rõ ràng về nguồn gốc, không tương xứng với thu nhập sẽ bị coi là nhận hối lộ và có thể bị tịch thu⁴.

Bên cạnh PCA, Xinh-ga-po còn có nhiều đạo luật khác cũng có quy định về kiểm soát quyền lực của công chức, như: *Luật Đặc*

quyền, Miễn trừ và Quyền hạn của Nghị viện (năm 1962, sửa đổi năm 2000) bảo đảm rằng các thành viên của Nghị viện sẽ không được hưởng đặc quyền từ một cuộc tranh luận tại Nghị viện mà người đó có lợi ích liên quan; Luật về quyền góp chính trị (năm 2000, sửa đổi năm 2001) bảo đảm các ứng cử viên trong các cuộc bầu cử phải công khai các khoản đóng góp mà họ đã nhận được từ những người ủng hộ để vận động bầu cử; Luật Hải quan năm 1960 (sửa đổi năm 2000) quy định cụ thể về các hình phạt đối với hành vi nhận hối lộ,...

2. Cơ quan phòng, chống tham nhũng ở Xinh-ga-po

CPIB là cơ quan chống tham nhũng có lịch sử lâu đời trên thế giới, (do người Anh thành lập từ năm 1952). Song trong thời gian đầu, hoạt động của CPIB còn hạn chế bởi hệ thống pháp luật và ý thức của công chức còn yếu. Tuy nhiên, sau khi lên nắm chính quyền, Thủ tướng Xinh-ga-po Lý Quang Diệu đã tổ chức lại cơ quan này, tách khỏi các cơ quan nhà nước khác, trực thuộc Thủ tướng, có toàn quyền điều tra tham nhũng.

Cục điều tra chống tham nhũng có ba chức năng cơ bản:

(1) Là cơ quan duy nhất có thẩm quyền điều tra các hành vi vi phạm, tội phạm về tham nhũng và các vi phạm khác có liên quan cả trong khu vực công và khu vực tư được quy định trong Luật Chống tham nhũng.

(2) Xem xét phương thức hoạt động của các cơ quan trong bộ máy nhà nước, phát hiện và kiến nghị hướng khắc phục những điểm chưa hợp lý trong tổ chức và hoạt động của các cơ quan này nhằm hạn chế tối đa các điều kiện nảy sinh tham nhũng.

(3) Cơ quan này cũng có nhiệm vụ thúc đẩy những nỗ lực giáo dục và tiếp cận cộng đồng để tuyên truyền về PCTN. CPIB có một bộ các sáng kiến để tiếp cận với sinh viên, các cơ quan nhà nước, doanh nghiệp và công chúng nói chung để giáo dục họ chống tham nhũng.

Hiện nay, CPIB vẫn duy trì tính độc lập khỏi các cơ quan khác, có quyền độc lập điều tra và ngăn chặn các hành vi tham nhũng. CPIB đã thể hiện được vai trò là một cơ quan chống tham nhũng độc lập, mang lại hiệu quả rất cao, trở thành nỗi sợ hãi đối với những kẻ có ý định tham nhũng hay dính líu đến tham nhũng. CPIB có quyền tự do hành động để xử lý kẻ tham nhũng bất kể kẻ đó ở vị trí xã hội nào, thuộc đảng phái chính trị nào, thuộc sắc tộc hay theo tín ngưỡng nào kể cả Thủ tướng. Trong trường hợp Thủ tướng bị tình nghi tham nhũng, CPIB có thể xin đặc quyền của Tổng thống để tiến hành cuộc điều tra, vì vậy, có thể xóa bỏ mọi cản trở và điều này được quy định trong Hiến pháp. Không ai và không có cấp nào có thể có ý kiến hay can thiệp vào quá trình điều tra tham nhũng của CPIB.

CPIB được trao thẩm quyền lớn trong việc điều tra tham nhũng; có quyền bắt giữ những người bị tình nghi tham nhũng mà không cần Viện Công tố có lệnh và có quyền hạn thực thi tất cả các biện pháp điều tra của cảnh sát đối với các tội phạm tham nhũng theo quy định của Bộ luật Tố tụng hình sự mà không cần Viện Công tố cho phép. Điều tra viên của CPIB có thể thâm nhập vào bất kỳ địa điểm nào để khám xét và tịch thu bất kỳ tài liệu hay tài sản nào mà không cần đến lệnh khám xét nếu có lý do để tin rằng vật chứng đang tìm kiếm có thể bị tiêu hủy do sự chậm trễ trong quá trình chờ lệnh khám xét được ban hành; quyền điều tra tài khoản ngân hàng, cổ phần, tài khoản mua bán, tài khoản chi tiêu hoặc bất kỳ tài khoản nào khác... Bất kỳ người nào từ chối không tạo điều kiện cho điều tra viên CPIB thâm nhập sẽ bị phạt tối đa 10.000 SGD hoặc bị kết án tối đa một năm tù (Mục 26 Luật Chống tham nhũng).

3. Kinh nghiệm cho Việt Nam

Thứ nhất, về vai trò của người lãnh đạo: PCTN của Xinh-ga-po chỉ rõ, muốn thành công trong sự nghiệp cam go này thì trước hết những người đứng đầu bộ máy nhà nước đó phải là những con người có thực tài, biết đặt

lợi ích dân tộc lên hàng đầu. Đặc biệt, họ phải có quyết tâm mạnh mẽ, ý chí kiên quyết, dám đứng cầm đầu tranh với những thế lực cản trở sự phát triển của đất nước. Lãnh đạo của các tổ chức phải chịu trách nhiệm, không chỉ là bảo đảm có các chính sách đạo đức và hành xử mà còn phải làm tấm gương ứng xử đạo đức cho nhân viên của mình noi theo.

Trong quá trình xây dựng Chính phủ Xinh-ga-po, ông Lý Quang Diệu tuyên bố các lãnh đạo cần phải giữ gìn những tiêu chuẩn đạo đức cao nhất và những người có các hành vi phi đạo đức sẽ bị trừng phạt rất nặng. Điều này đã giúp tạo ra và duy trì một văn hóa nghiêm khắc đối với nạn tham nhũng trong chính phủ Xinh-ga-po. Ngày nay, Thủ tướng Lý Hiển Long cũng tiếp tục nhấn mạnh sự cần thiết của việc các quan chức trong chính phủ Xinh-ga-po luôn phải duy trì được sự liêm khiết ở mức độ cao nhất.

Thứ hai, về hệ thống pháp luật: điều quan trọng nhất là cần thực hiện các biện pháp hữu hiệu, quyết liệt để ngăn chặn và đẩy lùi nạn tham nhũng “từ gốc” và “tận gốc”, đặc biệt phải xây dựng được hệ thống luật pháp hoàn thiện, chặt chẽ, xử phạt nghiêm minh, không thiên vị, không chêm chước. Đối với các vụ tham nhũng liên quan đến cán bộ lãnh đạo, dù cán bộ đó ở cấp nào, đương chức, đã chuyển công tác hoặc đã nghỉ hưu phải được xem xét đầy đủ trách nhiệm về hành chính lẫn hình sự không kể người đó là ai, tuyệt đối không được “nặng dưới, nhẹ trên”.

Thứ ba, về cơ quan PCTN độc lập: giải quyết vấn đề PCTN muốn đạt hiệu quả cao thì cần phải có một cơ quan PCTN đủ mạnh, hoạt động độc lập. Ở Xinh-ga-po, CPIB - cơ quan được trao “quyền lực tuyệt đối”, hoàn toàn độc lập trong điều tra, xét xử tội phạm tham nhũng. Chính vì vậy, việc thành lập cơ quan chống tham nhũng độc lập, có thực quyền và có khả năng điều tra phát hiện các vụ tham nhũng từ nhỏ đến lớn là việc nên làm. Hiện cơ quan này đang có ở tất cả các quốc gia, như: Ai-len, Đan Mạch, Phần Lan...

Nhưng điều cần nhấn mạnh là cơ quan này phải được tổ chức gọn nhẹ, tuyệt đối liêm khiết và bất kỳ nhân viên nào bị kết tội tham nhũng phải bị trừng trị đích đáng và bị đuổi ra khỏi ngành - theo cách làm rất đúng đắn của Xinh-ga-po.

4. Kết luận

Xinh-ga-po được đánh giá là quốc gia Đông Nam Á tiến hành thành công “cuộc cách mạng” chống tham nhũng. Sự thành công của Xinh-ga-po là giá trị tham khảo tốt cho nhiều quốc gia trong công cuộc PCTN, trong đó có Việt Nam. Những kinh nghiệm từ chính sách, mô hình cơ quan chuyên trách PCTN của Xinh-ga-po nêu trên đều cơ bản phù hợp với quan điểm, đường lối, chính sách về PCTN của Việt Nam hiện nay. Đặc biệt, Việt Nam có thể tham khảo được ở Xinh-ga-po là sự quyết tâm và lòng dũng cảm trong việc PCTN của tập thể đảng cầm quyền mà nòng cốt là thủ lĩnh Lý Quang Diệu của họ. Sự quyết tâm đó phải được thể hiện ngay từ đầu kể từ khi thành lập ra Nhà nước như là một mục tiêu của sự phát triển bền vững của Nhà nước Xinh-ga-po □

Chú thích:

1. Singapore. <https://www.transparency.org>, ngày 24/8/2022 .

2. Trần Thị Hợi *những kinh nghiệm của Xinh-ga-po trong việc thực hiện chính sách và các biện pháp phòng, chống tham nhũng*. Tạp chí Khoa học và Công nghệ, Trường Đại học khoa học Huế, Tập 1, số 2/2014, tr. 95 -103

3. Singapore *civil servant salary*. <https://www.glassdoor.com>, truy cập ngày 20/8/2022.

4. *Legislation and enforcement*. <https://www.cpiib.gov.sg>, ngày 25/8/2022.

Tài liệu tham khảo:

1. Nguyễn Đăng Dung, Vũ Công Giao. *Phòng, chống tham nhũng ở Xinh-ga-po và kinh nghiệm cho các quốc gia*. Tạp chí Khoa học, Đại học Quốc gia Hà Nội, số 3, 2021.

2. *Kinh nghiệm chống tham nhũng của Xinh-ga-po*. <https://thanhtrivietnam.vn>